

Saaristoasiain neuvottelukunta
pääsihteeri, johtava asiantuntija Elina Auri

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijakuuleminen 9.6.2022

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI POSTILAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAI- SESTA MUUTTAMISESTA

Esityksen mukaan nykyisestä postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun EU:n postidirektiivissä säädetyn poikkeamismahdollisuuden mukaisesti. Postilain 18 §:n mukaan yleispalvelun tarjoajalla olisi oikeus poiketa 17 §:ssä säädetystä kolmipäiväisestä keräily- ja jakelutiheydestä, jos kyseessä on vaikeakulkuisella saaristoalueella sijaitseva talous. Vaikeakulkuiseksi saaristoalueeksi voidaan katsoa alue, jolle ei ole aikataulutettua lautta- tai yhteysalusliikennettä ympäri vuoden vähintään kerran jokaisena mainitussa pykälässä tarkoitettuna yleispalvelun keräily- ja jakelupäivänä. Näiden talouksien keräily ja jakelu olisi tehtävä vähintään kerran viikossa. Poikkeuksen piirissä saisi olla koko maassa yhteensä enintään 500 taloutta.

Postinjakelu on tärkeä osa peruspalveluita ja elinehto elinvoimaiselle saaristolle, niin saariston asukkaiden kuin yritystoiminnan näkökulmasta. Saaristoasiain neuvottelukunta pitää tärkeänä, että saaristolaisilla on samanlaiset oikeudet postiin peruspalveluna kuin muuallakin Suomessa. Saaristoasiain neuvottelukunta kuitenkin ymmärtää, että postilakiin on tarpeen tehdä poikkeus vaikeakulkuisen saariston postinjakelun osalta.

Saaristoasiain neuvottelukunta pitää erittäin hyvänä asiana, että vaikeakulkuisen saariston määritelmää täsmennetään, sillä se selkeyttää nykytilannetta, jossa saariston vaikeakulkuisuutta ei ole postilain pykälissä määritelty. On myös hyvä, että vaikeakulkuisen saariston määritelmä kirjataan lakiin eikä asetukseen. Kirjaus laissa tuo saariston asukkaille ja siellä toimiville yrityksille pidempiaikaisen varmuuden siitä, että heillä on oikeus postiin peruspalveluna.

Esityksessä esitetään, että vaikeakulkuiseksi saaristoalueeksi voidaan katsoa alue, jolle ei ole aikataulutettua lautta- tai yhteysalusliikennettä ympäri vuoden vähintään kerran jokaisena mainitussa pykälässä tarkoitettuna yleispalvelun keräily- ja jakelupäivänä. SANK on samaa mieltä esityksen kanssa siitä, että saaristoa voidaan pitää postinjakelun näkökulmasta vaikeakulkuisena, mikäli sinne ei ole lainkaan aikataulutettua saaristoliikennettä postin jakelu- ja keräilypäivinä. Käytännössä on kuitenkin epäselvää, miten postinjakelu tapahtuu niiden saarten osalta, joihin yhteysalus pysähtyy vain tarvittaessa. Onko posti riittävä syy pysähdykselle, kuten esimerkiksi tavarakuljetukset ovat tällä hetkellä.

SANK pitää hyvänä, että vaikeakulkuisuuden määritelmässä huomioidaan ainoastaan lautta- ja yhteysalusliikenteen aikataulut eikä esimerkiksi jakelusta aiheutuvia kustannuksia. Tällä hetkellä postinjakaja ei yleensä itse kulje saareen postin mukana, vaan posti jätetään lauttarantaan tai viedään yhteysaluksen kyytiin, josta yhteysalusliikenteen henkilökunta ottaa postin ja toimittaa sen eteenpäin saariin. Tämä vaikuttaa postin jakelukustannuksiin, vaikka postinjakelu saarissa saatetaankin hoitaa esimerkiksi joko ostopalveluna tai saareissa asuvien osa-aikaisten postinjakelijoiden toimesta. Käytäntö, jossa posti kulkee ilman postinjakajaa saariin, on erittäin toimiva ja onkin hyvä, että postilaki mahdollistaa myös jatkossa vastaavanlaisen käytännön jatkumisen.

Saariston yhteysalusliikenne on valtion rahoittamaa. Neuvottelukunta on postilain uudistamisen valmistelun yhteydessä ehdottanut, että jatkossa yhteysalusliikennettä kilpailutettaessa vaatimuksiin tulisi lisätä vaatimus postinkuljetuksesta. Nykykäytäntö, jossa Posti joutuu maksamaan valtion ylläpitämälle yhteysalusliikenteelle postinkuljetuksesta ei ole kannatettava. Yhteysalusliikenteen palvelutasomääritykset eivät kuulu postilain säätelyn alle, mutta saaristolain päivityksen yhteydessä tullaan huomioimaan yhteysalusliikenteen palvelutasomääritykset ja postinkuljetus osana vaadittua palvelutasoa.

Postilaissa ei määritellä jakelupäiviä, mikä on hyvä, sillä lautta- ja yhteysalusliikenteen liikennöintivuorot ja -päivät saattavat vaihdella. SANK pitää kuitenkin tärkeänä, että postin jakelupäivät sovitaan yhteen lautta- ja yhteysalusliikenteen vuorojen kanssa, niin että posti jaetaan niinä päivinä, jolloin saareen on lautta- tai yhteysalusvuoro.

Voimassa olevan lain § 18:n mukaan yleispalvelun tarjoajalla on oikeus poiketa lain 17 §:ssä säädetystä keräily- ja jakelutiheydestä, kun kyseessä on vaikeakulkuisella saaristo- tai erämaa-alueella sijaitseva talous. Poikkeuksen piirissä saa olla koko maassa yhteensä enintään 1 000 taloutta. Uudessa esityksessä vaikeakulkuisen erämaa-alueen käsite ehdotetaan poistettavaksi. Näin ollen on hyvä, että poikkeuksen piirissä olevien kotitalouksien määrää lasketaan enintään 500 talouteen, sillä poikkeuksen piiriin kuuluu vain vaikeakulkuiset saaristoalueet. Tällä hetkellä poikkeuksen piirissä on alle 200 kotitaloutta.

Saaristoasiain neuvottelukunta pitää ehdotettuja muutoksia kokonaisuudessaan hyvänä. Ehdotukset selkeyttävät saariston postinjakelua merkittävästi.